

ἐν ὄν. Λέγε οὖν καὶ ἀμύνου μηδὲν ὑποχωρῶν τὸν ἄνδρα.

ΘΕΑΙ. Τί δήτα, ὦ ξένη, εἶδωλον ἂν φαῖμεν εἶναι πλήν γε τὸ πρὸς τᾶληθινὸν ἀφωμοιωμένον ἕτερον τοιοῦτον;

ΞΕ. Ἐτερον δὲ λέγεις τοιοῦτον ἀληθινόν, ἢ ἐπὶ τίνι
B τὸ | τοιοῦτον εἶπες;

ΘΕΑΙ. Οὐδαμῶς ἀληθινόν γε, ἀλλ' εἰκόδες μὲν.

ΞΕ. Ἄρα τὸ ἀληθινὸν ὄντως ὄν λέγων;

ΘΕΑΙ. Οὕτως.

ΞΕ. Τί δέ; Τὸ μὴ ἀληθινὸν ἄρ' ἐναντίον ἀληθοῦς;

ΘΕΑΙ. Τί μήν;

ΞΕ. Οὐκ ὄντως ὄν ἄρα λέγεις τὸ εἰκόδες, εἶπερ αὐτὸ γε μὴ ἀληθινὸν ἐρεῖς.

ΘΕΑΙ. Ἄλλ' ἐστὶ γε μήν πως.

ΞΕ. Οὐκ οὖν ἀληθῶς γε, φῆς.

ΘΕΑΙ. Οὐ γὰρ οὖν· πλήν γ' εἰκῶν ὄντως.

ΞΕ. Οὐκ ὄντως ὄν ἄρα ὄντως εἰσὶν ὄντος ἣν λέγομεν εἰκόνα;

C ΘΕΑΙ. | Κινδυνεύει τοιαύτην τινὰ πεπλέχθαι συμπλο-
κὴν τὸ μὴ ὄν τῷ ὄντι, καὶ μάλα ἄτοπον.

ΞΕ. Πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον; Ὅρα γοῦν ὅτι καὶ νῦν διὰ τῆς ἐπαλλάξεως ταύτης ὁ πολυκέφαλος σοφιστὴς ἠνάγκακεν ἡμᾶς τὸ μὴ ὄν οὐχ ἐκόντας ὁμολογεῖν εἶναι πως.

ΘΕΑΙ. Ὅρα καὶ μάλα.

ΞΕ. Τί δὲ δή; Τῆν τέχνην αὐτοῦ τίνα ἀφορίσαντες ἡμῖν αὐτοῖς συμφωνεῖν οἴοι τε ἐσόμεθα;

ΘΕΑΙ. Πῆ καὶ τὸ ποῖόν τι φοβούμενος οὕτω λέγεις;

49. Ὁ λογικὸς δηλ. ὀρισμὸς κατὰ τὸν Πλάτωνα βρῖσκει τὸ κοινὸ ἐκείνο χαρακτηριστικὸ πρὸς τὰ μερικὰ παραδείγματα καὶ ἀπαρτίζει τὴν ἔννοια πρὸς ζητᾶμε νὰ ὀρίσουμε. Πρβλ. «Μένωννα» (75a) «οὐ μανθάνεις, ὅτι ζητῶ τὸ ἐπὶ πᾶσι τούτοις ταῦτόν;... τί ἐστὶν ἐπὶ τῷ στρογγύλῳ καὶ εὐθεῖ καὶ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις, ἃ δὴ σχήματα καλεῖς, ταῦτόν ἐπὶ πᾶσι;» καὶ «Φαίδρο» (265d): «Εἰς μίαν τε ἰδέαν συνορῶντα ἄγειν τὰ πολλαχῆ διεσπαρμένα, ἵν' ἕκαστον ὀρίζομαι δῆλον ποιῆ, περὶ οὗ ἂν αἰεὶ διδάσκειν ἐθέλῃ».

50. Τὸ ὁμοίωμα, ἢ εἰκόνα δὲν ἀντιγράφει ὅλα ἀνεξαίρετως τὰ

νόμασες ὁμοίωμα⁴⁹. Λέγε λοιπὸν καὶ ἀπόκρουε τὸν παλληκαρᾶ μὴν ὑποχωρώντας οὔτε βῆμα.

ΘΕΑΙ. Μὰ τί ἄλλο μπορούμε νὰ ποῦμε, πῶς εἶν' ὁμοίωμα, παρὰ ἓνα δεύτερο πράμα καμωμένο νὰ μοιάζει ἐλότελα σὰν τ' ἀληθινό;

ΞΕ. Καὶ αὐτὸ τὸ δεύτερο πράμα, ποῦ λές, εἶν' ἀληθινὸ καὶ αὐτὸ ἢ πῶς τὸ ἐννοεῖς τὸ «σάν»;

ΘΕΑΙ. Καθόλου ἀληθινό, μοιάζει μόνο.⁵⁰

ΞΕ. Μὰ τί ὀνομάζεις ἄραγες ἀληθινό, κείνο ποῦ εἶναι πραγματικὰ «ὄν»;

ΘΕΑΙ. Βέβαια.

ΞΕ. Κι ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, ὅταν λές «ὄχι ἀληθινό» ἐννοεῖς ἄραγες τ' ἀντίθετο τ' ἀληθινοῦ;

ΘΕΑΙ. Τί ἄλλο;

ΞΕ. Ἄμα λοιπὸν πεῖς, πῶς τ' ὁμοίωμα εἶν' «ὄχι ἀληθινό», ἔπεται πῶς λές, ὅτι δὲν εἶναι «πραγματικὸ ὄν».

ΘΕΑΙ. Κι ὅμως ὑπάρχει ὅπως δὴποτε.

ΞΕ. Βεβαιώνεις ὅμως, πῶς δὲν ὑπάρχει ἀληθινά.

ΘΕΑΙ. Δὲν ὑπάρχει ἀληθινά. Ὑπάρχει ὅμως σὰν ὁμοίωμα.

ΞΕ. Αὐτὸ ἄρα, ποῦ λέμ' ὁμοίωμα εἶτε εἰκόνα τοῦ πραγματικοῦ, ἐνῶ δὲν εἶναι «πραγματικὰ ὄν», ταυτόχρονα «εἶναι πραγματικὰ»;

ΘΕΑΙ. Πολὺ φοβοῦμαι, πῶς τὸ «μὴ ὄν» μὲ τὸ «ὄν» μπλέχτηκαν συναμεταξύ τους σὲ μιὰ τέτλια περιπλοκὴ, καὶ πάρα πολὺ παράδοξη μάλιστα.

ΞΕ. Καὶ πῶς νὰ μὴν εἶναι παράδοξη; Βλέπεις λοιπὸν καθαρὰ, πῶς καὶ τούτη τὴ στιγμὴ ὁ πολυκέφαλος σοφιστὴς μὲ τ' ἀνακάτωμ' αὐτὸ τῶν ἐννοιῶν μᾶς ἀνάγκασε χωρὶς νὰ θέλουμε νὰ ὁμολογήσουμε, πῶς τὸ «μὴ ὄν» ὑπάρχει μὲ κάποιον τρόπο.

ΘΕΑΙ. Τὸ βλέπω πολὺ καλά.

ΞΕ. Ἔ λοιπὸν! Τί νὰ κάνουμε; Ποιὸν ὄρισμὸ νὰ δώσουμε στὴν τέχνη του γιὰ νὰ μπορούμε νὰ ῥμαστε σύμφωνοι μὲ τὸν ἑαυτὸν μας;

ΘΕΑΙ. Πῶς τὸ ἐννοεῖς αὐτὸ καὶ τί φοβᾶσαι καὶ μιλάς ἔτσι;

γνωρίσματα τοῦ πρότυπου, ἀλλιῶς θὰ εἶτανε τὸ ἴδιο πράμα. Πρβλ. «Κρατύλο» (432b) «ἀλλὰ τὸ ἐναντίον οὔδὲ τὸ παράπαν δέη πάντα ἀποδοῦναι, οἷόν ἐστι ὁ εἰκάσει, εἰ μέλλει εἰκῶν εἶναι» καὶ «Πολιτεία» (596d/e).

D ΕΕ. | "Όταν περί τὸ φάντασμα αὐτὸν ἀπατᾶν φῶμεν καὶ τὴν τέχνην εἶναι τινα ἀπαιτητικὴν αὐτοῦ, τότε πότερον ψευδῆ δοξάζειν τὴν ψυχὴν ἡμῶν φήσομεν ὑπὸ τῆς ἐκείνου τέχνης, ἢ τί ποτ' ἐροῦμεν ;

ΘΕΑΙ. Τοῦτο τί γὰρ ἂν ἄλλο εἴπαιμεν ;

ΕΕ. Ψευδῆς δ' αὖ δόξα εἶσται τάναντία τοῖς οὔσι δοξάζουσα, ἢ πῶς ;

ΘΕΑΙ. Τάναντία.

ΕΕ. Λέγεις ἄρα τὰ μὴ ὄντα δοξάζειν τὴν ψευδῆ δόξαν ;

ΘΕΑΙ. Ἀνάγκη.

E ΕΕ. Πότερον μὴ εἶναι τὰ μὴ | ὄντα δοξάζουσαν ἢ πῶς εἶναι τὰ μηδαμῶς ὄντα ;

ΘΕΑΙ. Εἶναι πῶς τὰ μὴ ὄντα δεῖ γε, εἴπερ ψεύσεται ποτέ τις τι καὶ κατὰ βραχύ.

ΕΕ. Τί δ' ; Οὐ καὶ μηδαμῶς εἶναι τὰ πάντως ὄντα δοξάζεται ;

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΕΕ. Καὶ τοῦτο δὴ ψεῦδος ;

ΘΕΑΙ. Καὶ τοῦτο.

ΕΕ. Καὶ λόγος, οἶμαι, ψευδῆς οὕτω κατὰ ταῦτα νομι-
241 σθήσεται τὰ τε ὄντα λέγων μὴ εἶναι | καὶ τὰ μὴ ὄντα εἶναι.

ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ ἂν ἄλλως τοιοῦτος γένοιτο ;

ΕΕ. Σχεδὸν οὐδαμῶς· ἀλλὰ ταῦτα δὲ σοφιστῆς οὐ φήσει. Ἡ τίς μηχανὴ συγχωρεῖν τινα τῶν εὐφρονούντων, ὅταν ἀφθνεγκτα καὶ ἄρρητα καὶ ἄλογα καὶ ἀδιανόητα προδιωμολογημένα ἢ τὰ πρὸ τούτων ὁμολογηθέντα ; Μανθάνομεν, ὦ Θεαίτητε, ἃ λέγει ;

51. Ὅτι δὲν μπορούμε οὔτε νὰ σκεφτοῦμε οὔτε νὰ ἀκφράσουμε τὸ «μὴ ὄν» τὸ ὑποστήριξε πρωτότερα καὶ ὁ ἴδιος ὁ Πλάτωνας, ὄχι μόνο οἱ σοφιστές. Πρὸβλ. «Πολιτεία» (478b) «ἢ οἶόν τε αὐτὸ δοξάζειν μὲν, δοξάζειν δὲ μηδὲν ; ἀδύνατον» καὶ «Θεαίτητο» (189a), «ὁ ἄρα μὴ ὄν δοξάζων οὐδὲν δοξάζει, ἀλλὰ μὴν ὁ γε μηδὲν δοξάζων, τὸ παράπαν οὐδὲ δοξάζει».

52. Βλ. παραπάνω (238c), ὅπου ὁμολογήθηκε, πῶς τὸ «μὴ ὄν» εἶναι «ἀδιανόητόν τε καὶ ἄρρητον καὶ ἀφθνεγκτον καὶ ἄλογον». Σὺ

ΕΕ. Όταν θὰ ὑποστηρίζουμε, πὼς ὁ σοφιστὴς μᾶς ἐξαπατᾷ μὲ τὰ φαντάσματά του καὶ πὼς ἡ τέχνη του εἶναι τέχνη τῆς ἀπάτης, τί θὰ ποῦμε τότες, πὼς ἡ ψυχὴ μας ἐξ αἰτίας τῆς δικῆς του τέχνης σχηματίζει ψεύτικες δοξασίες ἢ τί ἄλλο ἄραγε θὰ ποῦμε;

ΘΕΑΙ. Αὐτὸ θὰ ποῦμε, τί ἄλλο;

ΕΕ. Καὶ ποιά εἶναι ψεύτικη δοξασία; Ἐκείνη, ποὺ πιστεύει τ' ἀντίθετ' ἀπὸ τὰ «ὄντα». Δὲν εἶν' ἔτσι;

ΘΕΑΙ. Βέβαια, τ' ἀντίθετα.

ΕΕ. Ὑποστηρίζεις λοιπὸν, πὼς ἡ ψεύτικη δοξασία πιστεύει τὰ «μὴ ὄντα»;

ΘΕΑΙ. Ἀναγκαστικά.

ΕΕ. Τί δηλαδή πιστεύει, πὼς δὲν ὑπάρχουνε τὰ «μὴ ὄντα» ἢ πὼς ὑπάρχουνε μὲ κάποιον τρόπο, ὅσα δὲν ὑπάρχουνε μὲ κανέναν τρόπο;

ΘΕΑΙ. Φυσικὰ πὼς ὑπάρχουνε μὲ κάποιον τρόπο τὰ «μὴ ὄντα». Ἔτσι μόνο μπορεί κανεὶς νὰ πλανηθεῖ ἔστω καὶ στὸ παραμικρό.

ΕΕ. Μὰ γιὰ πρόσεξε! Δὲν πιστεύουνε μερικοὶ καὶ τ' ἀντίθετο, πὼς δὲν ὑπάρχουνε δηλαδή μὲ κανέναν τρόπο, ἐκεῖνα, ποὺ ἐξάπαντος ὑπάρχουν;

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΕΕ. Κι αὐτὸ δὲν εἶν' ὁμῶς ψέμα;

ΘΕΑΙ. Κι' αὐτὸ βέβαια.

ΕΕ. Ἔτσι λοιπὸν κι ἕνας λόγος γιὰ τίς ἴδιες αἰτίες, νομίζω, θὰ θεωρηθεῖ ψεύτικος, ὅταν δηλαδή λέει πὼς τὰ «ὄντα» δὲν ὑπάρχουν καὶ τὰ «μὴ ὄντα» ὑπάρχουν.

ΘΕΑΙ. Καὶ πὼς ἄλλιῶς θὰ μπορούσε νὰ ᾖ ψεύτικος;

ΕΕ. Σχεδὸν δὲν ὑπάρχει ἄλλος τρόπος. Ὁ σοφιστὴς ὁμῶς δὲ θὰ τὰ παραδεχτεῖ αὐτά⁵¹. Καὶ πραγματικὰ πὼς μπορεί νὰ συμφωνήσει μ' αὐτὰ ἕνας λογικὸς ἄνθρωπος, ἀφοῦ ἔχουνε γίνεи δεχτά, ἐκεῖνα, ποὺ πρωτύτερα ὁμολογήθηκαν, πὼς εἶν' ἀπρόφερτα κι ἀνείπωτα κι ἀνέκφραστα κι ἀδιανόητα;⁵² Καταλαβαίνεις, Θεαίτητε, τί θὰ μᾶς πεῖ ὁ σοφιστὴς;

τοῦτο ἐδῶ τὸ χωρίο ὁ Madwig σθῆνει τίς λέξεις «ἀφθαρτα καὶ ἄρρητα καὶ ἄλογα καὶ ἀδιανόητα». Ὁ Diès πρὸ δικαιολογημένα σθῆνει τίς λέξεις «τὰ πρὸ τούτων ὁμολογηθέντα» ποὺ τίς θεωρεῖ σὰν ἐπεξηγηματικὴ παρεμβολὴ στὸ «προδιωμολογημένα». Ἐμαῖς μεταφράσαμε τὸ κείμενο, ὅπως βρίσκεται στοὺς κώδικες.

ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐ μανθάνομεν, ὅτι τὰναντία φήσει λέγειν ἡμᾶς τοῖς νῦν δὴ, ψευδῆ τολμήσαντας εἰπεῖν ὡς
 B ἔστιν ἐν δόξαις τε καὶ κατὰ λόγους; Τῶ | γὰρ μὴ ὄντι τὸ
 ὄν προσπειτεῖν ἡμᾶς πολλάκις ἀναγκάζεσθαι, διομολογησα-
 μενους; νῦν δὴ που τοῦτο εἶναι πάντων ἀδυνατώτατον.

XXIX. ΕΕ. Ὅρθῶς ἀπεμνημόνευσας. Ἄλλ' ὦρα δὴ
 βουλευσασθαι τί χρὴ δοῦν τοῦ σοφιστοῦ περὶ τὰς γὰρ ἀν-
 τιλήψεις καὶ ἀπορίας, ἐὰν αὐτὸν διερευνῶμεν ἐν τῇ τῶν
 ψευδοσοφῶν καὶ γοήτων τέχνῃ τιθέντες, ὁρᾶς ὡς εὐποροὶ
 καὶ πολλοί.

ΘΕΑΙ. Καὶ μάλα.

ΕΕ. Μικρὸν μέρος τοίνυν αὐτῶν διεληλύθαμεν, οὐσῶν
 C ὡς | ἔπος εἰπεῖν ἀπεράντων.

ΘΕΑΙ. Ἀδύνατον γὰρ ἂν, ὡς ἔοικεν, εἶη τὸν σοφιστὴν
 ἐλεῖν, εἰ ταῦτα οὕτως ἔχει.

ΕΕ. Τί οὖν; Ἀποστησόμεθα νῦν μαλθακισθέντες;

ΘΕΑΙ. Οὐκ οὐκ ἐγωγέ φημι δεῖν, εἰ καὶ κατὰ μικρὸν
 οἷοί τ' ἐπιλαβέσθαι πῆ τὰνδρός ἐσμεν.

ΕΕ. Ἐξείς οὖν συγγνώμην καὶ καθάπερ νῦν εἶπες ἀγα-
 πήσεις, ἐὰν πῆ καὶ κατὰ βραχὺ παρασπασώμεθα οὕτως
 ἰσχυροῦ λόγου;

ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐχ ἔξω;

D ΕΕ. Τόδε τοίνυν ἔτι | μάλλον παραιτοῦμαί σε.

ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον;

ΕΕ. Μὴ με οἷον πατραλοῖαν ὑπολάβῃς γίνεσθαι τινα.

ΘΕΑΙ. Τί δὴ;

ΕΕ. Τὸν τοῦ πατρὸς Παρμενίδου λόγον ἀναγκαῖον ἡμῖν
 ἀμυνομένοις εἶσαι βασανίζειν, καὶ βιάζεσθαι τό τε μὴ
 ὄν ὡς ἔστι κατὰ τι καὶ τὸ ὄν αὐτὸ πάλιν ὡς οὐκ ἔστι πῆ.

ΘΕΑΙ. Πώς δὲν καταλαβαίνω ; Θὰ μᾶς πεί, πὼς ἐμεῖς τώρα δὲ λέμε τ' ἀντίθετ' ἀπὸ κείνα, τῆ στιγμῆ πού τολμήσαμε νὰ ἰσχυριστοῦμε, πὼς ὑπάρχουσι «ψεύτικες δοξασίες» καὶ «ψεύτικοι λόγοι». Ἔτσι ἀναγκαστήκαμε ν' ἀποδώσουμε πολλές φορές τὸ «ὄν» στὸ «μὴ ὄν», ἐνῶ λίγο πρὶν εἶχαμ' ὁμολογήσει, πὼς αὐτὸ εἶναι τῶν ἀδυνάτων ἀδύνατο.

XXIX. Ἀνάγκη ν' ἀναιρεθεῖ ἡ ἀποψη τοῦ Παρμενίδη, πὼς δὲν ὑπάρχει τὸ «μὴ ὄν».

ΕΕ. Πολὺ καλὰ τὰ θυμῆθηκες. Ὡρα εἶν' ὁμῶς νὰ σκεφτοῦμε, τί θὰ κάμουμε σχετικὰ μὲ τὸ σοφιστῆ. Γιατί βλέπεις πόσο πληθαίνουν εὐκολὰ οἱ ἀντιρρήσεις κι οἱ δυσκολίες, δταν τὸν διερευνοῦμε τοποθετώντας τὸν μέσα στὴν τέχνη τῶν ἀγυρτῶν καὶ τῶν μάγων.

ΘΕΑΙ. Τὸ βλέπω.

ΕΕ. Ὡς τώρα μάλιστα ξετάσαμε μόνον ἓνα μικρὸ μέρος ἀπὸ τίς δυσκολίες αὐτές, πού εἶναι, σὰ νὰ ποῦμ', ἀπέραντες.

ΘΕΑΙ. Μ' ἂν εἶν' ἔτσι τὰ πράματα, θὰ ἴναι μοῦ φαίνεται ἀδύνατο νὰ τὸν πιάσουμε τὸ σοφιστῆ.

ΕΕ. Τί θὰ γίνῃ λοιπόν ; Θ' ἀποτραβηχτοῦμ' ἀπ' ἀδυναμία τώρα δά ;

ΘΕΑΙ. Ἐγὼ τουλάχιστο λέω, πὼς δὲν πρέπει, ἂν ἔχουμε καὶ τὴν παραμικρὴ δύναμη ὅπωςδήποτε νὰ τὸν ἀρπάξομε ἀπὸ κάπου.

ΕΕ. Θὰ ἴσαι συγκαταβατικὸς λοιπόν καί, καθὼς εἶπες τώρα δά, θὰ μείνεις κι εὐχαριστημένος, ἂν κατορθώσουμε νὰ πετύχουμε κάπως ἔστω κι ἓνα μικρὸ κέρδος σὲ μιὰ τόσο δύσκολην ἔρευνα ;

ΘΕΑΙ. Πὼς δὲ θὰ ἴμαι ;

ΕΕ. Μὰ καὶ κάτι ἄλλο σὲ παρακαλῶ ἀκόμη πιὸ πολὺ.

ΘΕΑΙ. Τί ;

ΕΕ. Νὰ μὴ μὲ πάρεις, πὼς γίνουμαι, σὰ νὰ ποῦμ', ἓνα εἶδος φονιάς τοῦ πατέρα μου.

ΘΕΑΙ. Τί ἐγνοεῖς ;

ΕΕ. Θὰ γίνῃ ἀνάγκη, γιὰ ν' ἀμυνθοῦμε, νὰ ὑποβάλουμε σὲ κριτικὸν ἔλεγχο τὸ λόγο τοῦ πατέρα Παρμενίδη καὶ ν' ἀποδείξομε μὲ τρόπο πειθαναγκαστικὸ καὶ πὼς ὑπάρχει μὲ κάποιον τρόπο τὸ «μὴ ὄν» καὶ πάλι πὼς δὲν ὑπάρχει κάπως τὸ «ὄν».

ΘΕΑΙ. Φαίνεται τὸ τοιοῦτον διαμαχητέον ἐν τοῖς λόγοις.

ΞΕ. Πῶς γὰρ οὐ φαίνεται καὶ τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο
 Ε τυφλῶ; Τούτων γὰρ μήτε ἐλεγχθέντων μήτε | ὁμολογηθέν-
 των σχολῆ ποιέ τις οἷός τε ἔσται περὶ λόγων ψευδῶν λέ-
 γων ἢ δόξης, εἴτε εἰδώλων εἴτε εἰκόνων εἴτε μιμημάτων
 εἴτε φαντασμάτων αὐτῶν, ἢ καὶ περὶ τεχνῶν τῶν δοῦσαι περὶ
 ταῦτά εἰσι, μὴ καταγέλαστος εἶναι τὰ ἐναντία ἀναγκαζόμε-
 νος αὐτῶ λέγειν.

ΘΕΑΙ. Ἀληθέστατα.

242 | ΞΕ. Διὰ ταῦτα μέντοι τολμητέον ἐπιτίθεσθαι τῷ πα-
 τρικῶ λόγῳ νῦν, ἢ τὸ παράπαν ἑατέον, εἰ τοῦτό τις εἴργει
 δοῦν ὄκνος.

ΘΕΑΙ. Ἄλλ' ἡμᾶς τοῦτό γε μηδὲν μηδαμῆ εἴρξῃ.

ΞΕ. Τρίτον τοίνυν εἴ σε σμικρόν τι παραιτήσομαι.

ΘΕΑΙ. Λέγε μόνον.

ΞΕ. Εἶπον νῦν δὴ που λέγων ὡς πρὸς τὸν περὶ ταῦτ'
 ἔλεγχον αἰεί τε ἀπειρηκῶς ἐγὼ τυγχάνω καὶ δὴ καὶ τὰ νῦν.

ΘΕΑΙ. Εἶπες.

ΞΕ. Φοβοῦμαι δὴ τὰ εἰρημένα, μή ποτε διὰ ταῦτά
 σοι μανικός εἶναι δόξω παρὰ πόδα μεταβαλὼν ἑμαυτὸν ἄνω
 Β καὶ | κάτω. Σὴν γὰρ δὴ χάριν ἐλέγχειν τὸν λόγον ἐπιθη-
 σόμεθα, εἴανπερ ἐλέγχωμεν.

ΘΕΑΙ. Ὡς τοίνυν ἔμοιγε μηδαμῆ δόξων μηδὲν πλημ-
 μελεῖν, ἂν ἐπὶ τὸν ἔλεγχον τοῦτον καὶ τὴν ἀπόδειξιν ἴης,
 θαρρῶν ἴθι τούτου γε ἔνεκα.

XXX. ΞΕ. Φέρε δὴ, τίνα ἀρχὴν τις ἂν ἄρξαιτο παρα-
 κινδυνευτικοῦ λόγου; Δοκῶ μὲν γὰρ τήνδ', ὦ παῖ, τὴν
 ὁδὸν ἀναγκαιοτάτην ἡμῖν εἶναι τρέπεσθαι.

ΘΕΑΙ. Ποίαν δὴ;

ΞΕ. Τὰ δοκοῦντα νῦν ἐναργῶς ἔχειν ἐπισκέψασθαι

ΘΕΑΙ. Είναι φανερό, πώς εἶν' ἀνάγκη ν' ἀγωνιστοῦμε ν' ἀποδείξουμε κάτι τέτιο στὴ συζήτηση.

ΞΕ. Αὐτὸ τὸ βλέπει κι ἕνας στραβός, ποὺ λέει ὁ λόγος. Γιατί, ἂν δὲ γίνεи αὐτὸς ὁ ἔλεγχος καὶ τούτ' ἢ ὁμολογία, μὲ κανέναν τρόπο δὲ θὰ μπορέσει ποτὲ κανεὶς νὰ μιλάει γιὰ ψεύτικους λόγους ἢ γιὰ ψεύτικες δοξασίες ἢ γιὰ ὁμοιώματα ἢ γιὰ εἰκόνες ἢ γι' ἀπομιμήματα ἢ γιὰ «φαντάσματα», ἢ γιὰ τίς τέχνες, ποὺ καταγίνονται μ' ὄλ' αὐτά, χωρὶς νὰ γίνεται γελοῖος, ἀναγκασμένος καθὼς θὰ εἶναι ν' ἀντιφάσκει ὁ ἴδιος στὸν ἑαυτὸ του.

ΘΕΑΙ. Πολὺ σωστά.

ΞΕ. Γι' αὐτὸ λοιπὸν πρέπει τώρα ἐγὼ νὰ τολμήσω νὰ χτυπήσω τὴν ἀποψη τοῦ πατέρα μου, ἢ νὰ παραιτηθῶ ὅλως διόλου ἀπ' αὐτὴ τὴν ἔρευνα, ἂν κάποιος δισταγμὸς μ' ἐμποδίζει νὰ τὸ κάμω.

ΘΕΑΙ. Τίποτα νὰ μὴ μᾶς ἐμποδίσει ἐμᾶς ἀπ' αὐτὸ καὶ καθόλου.

ΞΕ. Καὶ μιὰ τρίτην ὁμως μικρὴ χάρη ἔχω νὰ σοῦ ζητήσω ἀκόμη.

ΘΕΑΙ. Λέγε μόνο.

ΞΕ. Μιλώντας λίγο πρὶν, μοῦ φαίνεται, πὼς εἶπα, πὼς στὸν κριτικὸν ἔλεγχο γιὰ τούτα τὰ προβλήματα κι ἀπ' ἀνέκαθε δὲν τὰ βγάζω πέρα καὶ τώρα τὰ ἴδια.

ΘΕΑΙ. Ναί! Τὸ εἶπες.

ΞΕ. Φοβοῦμαι λοιπὸν ὕστερ' ἀπ' ὅσα εἶπα, μὴ μὲ πάρεις γιὰ τρελλό, ποὺ ἀναποδογυρίζω τὸν ἑαυτὸ μου τ' ἀπάνω κάτω. Γι' αὐτὸ, σοῦ λέω, πὼς γιὰ χάρη δική σου καὶ μόνο θὰ καταπιαστῶ νὰ ἐλέγξω αὐτὴ τὴν ἀποψη, ἂν φυσικὰ τὰ καταφέρω νὰ τὴν ἐλέγξω.

ΘΕΑΙ. Τότε λοιπὸν τράβα μπρὸς μὲ θάρρος. Γιατί ἐγὼ τουλάχιστο ποτὲ δὲ θὰ νομίσω, πὼς κάνεις τὸ παραμικρὸ κακό, ἂν προχωρήσεις σ' αὐτὸ τὸν ἔλεγχο καὶ τὴν ἀπόδειξη.

XXX. Τί εἶναι τὸ «ὄν»; Οἱ γνώμες τῶν παλιῶν φιλοσόφων.

ΞΕ. Ἄς δοῦμε λοιπὸν ἀπὸ ποῦ πρέπει ν' ἀρχίσει κανεὶς τὴν ἐπικίντυνην αὐτὴν ἔρευνα; Ἡ γνώμη μου εἶναι, νεαρέ μου, πὼς εἴμαστ' ἀπόλυτ' ἀναγκασμένοι νὰ πάρουμε τοῦτον ἔδῳ τὸν δρόμο.

ΘΕΑΙ. Ποιόν;

ΞΕ. Νὰ ξετάσουμε πρῶτα πρῶτα κείνα, ποὺ μᾶς φαίνονται τώρα δὲ γιὰ δλοφάνερα, μὴ τυχόν, ἐνῶ ἔχουμε κά-

Ϟ πρῶτον, μή πη | τεταραγμένοι μὲν ὤμεν περὶ ταῦτα, ὁμο-
δίως δ' ἀλλήλοις ὁμολογῶμεν ὡς εὐκρινῶς ἔχοντες.

ΘΕΑΙ. Λέγε σαφέστερον ὃ λέγεις.

ΞΕ. Εὐκόλως μοι δοκεῖ Παρμενίδῃ ἡμῖν διειλέχθαι
καὶ πᾶς ὅστις πρόποτε ἐπὶ κρῖσιν ὄρμησε τοῦ τὰ ὄντα διο-
ρίσασθαι πόσα τε καὶ ποῖά ἐστιν.

ΘΕΑΙ. Πῆ;

ΞΕ. Μῦθόν τινα ἕκαστος φαίνεται μοι διηγεῖσθαι παι-
σιν ὡς οὖσιν ἡμῖν, ὃ μὲν ὡς τρία τὰ ὄντα, πολεμῆ δὲ ἀλ-
λῆλοις ἐνίοτε αὐτῶν ἄντα πη, τοτὲ δὲ καὶ φίλα | γιγνόμενα
γάμους τε καὶ τόκους καὶ τροφὰς τῶν ἐκγόνων παρέχεται·

δύο δὲ ἕτερος εἰπῶν, ὑγρὸν καὶ ξηρὸν ἢ θερμὸν καὶ ψυ-
χρὸν, συνοικίζει τε αὐτὰ καὶ ἐκδίδωσι· τὸ δὲ παρ' ἡμῖν
Ἑλεατικὸν ἔθνος, ἀπὸ Ξενοφάνους τε καὶ ἔτι πρόσθεν ἀρ-
ξάμενον, ὡς ἐνὸς ὄντος τῶν πάντων καλουμένων οὕτω διεξ-
έρχεται τοῖς μύθοις. Ἰάδες δὲ καὶ Σικελαὶ τινες ὕστερον

Ε Μοῦσαι ξυνγενοήκασιν ὅτι συμπλέκειν ἀσφαλέστατον | ἀμ-
φότερα καὶ λέγειν ὡς τὸ ὄν πολλά τε καὶ ἓν ἐστιν, ἔχθρα δὲ
καὶ φιλίᾳ συνέχεται. Διαφερόμενον γὰρ αἰεὶ ξυμφέρεται,
φασὶν αἰεὶ συντονιώτεραι τῶν Μουσῶν· αἰεὶ δὲ μαλακώτεραι
τὸ μὲν αἰεὶ ταῦτα οὕτως ἔχειν ἐχάλασαν, ἐν μέρει δὲ τοιῶ
μὲν ἓν εἶναι φασὶν τὸ πᾶν καὶ φίλον ὑπ' Ἀφροδίτης,

243 τοιῶ δὲ | πολλά καὶ πολέμιον αὐτὸ αὐτῷ διὰ νεῖκος τι.
Ταῦτα δὲ πάντα εἰ μὲν ἀληθῶς τις ἢ μὴ τούτων εἶρηκε,
χαλεπὸν καὶ πλημμελὲς οὕτω μεγάλα κλεινοῖς καὶ παλαιοῖς
ἀνδράσιν ἐπιτιμᾶν· ἐκεῖνο δὲ ἀνεπίφθονον ἀποφήνασθαι.

ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον ;

53. Ὁ τρόπος, ποῦ ἀναφέρει ἐδῶ ὁ Πλάτωνας τὴν ὄντολογικὴν θεωρίαν τῶν πρωτοτερινῶν φιλοσόφων, δὲν εἶναι ἀκριβολογημένος ἐπισημονικῶς. Μὲ πολλὴν ἀοριστία καὶ κάποια σύγχυσις μνημονεύει ἐδῶ ἀνάκατα τὰ περισσότερα προσωκρατικὰ συστήματα τῶν Ἰώνων κοσμολόγων καὶ τῶν φιλοσόφων τῆς Ἰταλίας καὶ Σικελίας.

54. Ἐννοεῖ τὸν Ἡράκλειτον «οὐ ξυνιᾶσιν ὁκως διαφερόμενον ζῶντι ὁμολογέει· παλίντροπος ἁρμονίῃ ὁκωσεν τόξου καὶ λύρης» (Diels, ἀπόσπ. 51).

ποια σύγχυση στο μυαλό μας γι' αὐτά, μολαταῦτα μέ πολλήν εὐκολία συμφωνᾶμ' ἀναμεταξύ μας σὰ νὰ τὰ ᾔχουμε ξεκαθαρισμένα.

ΘΕΑΙ. Γιὰ πές το καθρότερ' αὐτὸ ποὺ λές.

ΞΕ. Μοῦ φαίνεται πῶς μέ κάποιαν ὑπερβολικὴν εὐκολία μᾶς μίλησεν ὁ Παρμενίδης κι ὁποῖος ἄλλος ὡς τώρα καταπιάστηκε νὰ ξεδιαλύνει καὶ νὰ καθορίσει πόσα καὶ τί λογῆς εἶναι τὰ «ὄντα».

ΘΕΑΙ. Πῶς δηλαδὴ ;

ΞΕ. Μοῦ φαίνεται, πῶς ὁ καθένας ἀπ' αὐτοὺς μᾶς διηγίεται κι ἀπὸ ᾗνα παραμυθάκι, σὰ νὰ ᾔμαστε μωρὰ παιδιά. Ἄλλος μᾶς λέει, πῶς τὰ «ὄντα» εἶναι τρία καὶ πῶς μερικὰ ἀπ' αὐτὰ κάποτε πολεμοῦν συναμεταξύ τους μέ κάποιον τρόπο κι ἄλλοτε συμριλιώνονται καὶ κάνουνε γάμους καὶ γέννες καὶ θρέφουνε τὰ παιδιά τους⁵⁵. Ἄλλος πάλι λέει, πῶς εἶναι δύο, τὸ ὑγρὸ καὶ τὸ ξερὸ, ἢ τὸ ζεστὸ καὶ τὸ κρύο, καὶ τὰ βάζει νὰ συγκατοικοῦν καὶ νὰ παντρεύονται. Στὴν πατρίδα μου πάλι ἡ ἐλεατικὴ σχολὴ ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸν Ἐενοφάνη κι ἀκόμη πρωτύτερα, ἀνιστορεῖ μέ τὰ παραμύθια της, πῶς αὐτὰ ποὺ ὀνομάζουμε σύμπαντα, εἶν' «ἓνα ὄν»· ἀργότερα πάλι μερικὲς ἰωνικὲς καὶ σικελικὲς μοῦσες στοχάστηκαν, πῶς εἶναι τὸ πιὸ σίγουρο νὰ τὰ συμπλέκουμε καὶ τὰ δύο καὶ νὰ λένε, πῶς τὸ «ὄν» εἶναι καὶ πολλὰ κι ἓνα καὶ συγκρατιέται μέ τὴν ἔχτρα καὶ τὴ φιλία. «Οἱ ἀντιθέσεις δημιουργοῦνε κάθε φορὰ τὴν ἐνότητα», λέν οἱ αὐστηρότερες ἀπ' αὐτὲς τίς Μοῦσες⁵⁶, ἐνῶ οἱ πιὸ μαλακὲς χαλαρώνουν αὐτὴ τὴν αἰώνιαν ἑμοιομορφία καὶ λένε, πῶς ἄλλοτε εἶναι τὸ σύμπαντο ἓνα καὶ συμφιλιωμένο ἀπὸ τὴν Ἄφροδίτη κι ἄλλοτε εἶναι πολλὰ κι ἐχτρικὰ συναμεταξύ τους ἀπὸ κάποιαν ἀμάχη⁵⁷. Τώρα τί ἀπ' ὅλ' αὐτά, ποὺ λέει ὁ καθένας τους, εἶν' ἀλήθεια ἢ ὄχι, εἶναι πολὺ δύσκολο κι ἄτοπο νὰ κρίνει κανεὶς, διὰν πρόκειται γιὰ τόσο πολυφημισμένους κι ἀρχαίους ἄντρες. Τὸ μόνο, ποὺ μπορούμε νὰ ποῦμε χωρὶς νὰ μᾶς κατηγορήσει κανεὶς, εἶναι τοῦτο δῶ.

ΘΕΑΙ Ποιό ;

55. Ἐννοεῖ τὸν Ἐρπεδοκλῆ. «Ἄλλοτε μὲν Φιλότητι συναρχόμενα εἰς ἓν ἅπαντα, ἄλλοτε δ' αὖ δίχ' ἕκαστα φοροσύμενα Νείκος ἐχθεῖ». (Diels., «Περὶ φύσεως» ἀπόσπ. 17 στ. 7-8).

ΕΕ. Ὅτι δηλαδή πάρα πολὺ μᾶς περιφρόνησαν καὶ μᾶς παραμέλησαν ἑμᾶς τοὺς πολλούς. Γιατί χωρὶς καθόλου νὰ γνοιαστοῦν, ἂν παρακολουθοῦμε τοὺς στοχασμούς των ἢ ἂν μένουμε πίσω, κοιτάζ' ὁ καθένας τους νὰ τραθήξει ὡς τὸ τέλος τῆ δικῆ του τῆ σκέψῃ «».

ΘΕΑΙ. Μὰ τί θέλεις νὰ πεῖς ;

ΕΕ. Ὅταν ἕνας ἀπ' αὐτοὺς λέει ἀποφθεγματικά, πῶς τὰ «ὄντα» «εἶναι» ἢ «ἔχουνε γίνεῖ» ἢ «γίνονται» «πολλά» ἢ «ένα» ἢ «δυσὸ» καὶ πάλι πῶς τὸ ζεστό ἀνακατέβεται μὲ τὸ κρύο, προϋποθέτοντας ἄλλοῦ χωρισμούς κι ἄλλοῦ ἐνώσεις μὲ κάποιον τρόπο, δὲ μοῦ λές, Θεαίτητε, γιὰ τὸ θεό, καταλαβαίνεις ἐσὺ καὶ, ἀπ' ὅλα αὐτὰ ποὺ λένε κάθε φορά ; Γιατί ἐγώ, σὰν εἰμουνα πιὸ νέος, ὅποτε τύχαινε νὰ μιλήσει κανεὶς γιὰ τοῦτο, ποὺ τώρα δὲ μᾶς βάζει σ' ἀπορία, δηλαδή γιὰ τὸ «μὴ ὄν», νόμιζα, πῶς καταλάβαινα στὴν ἐντέλεια. Τώρα ὁμως βλέπεις σὲ τί δυσκολίες ἔχουμε περιπέσει σχετικά μ' αὐτό.

ΘΕΑΙ. Τὸ βλέπω.

ΕΕ. Καὶ νὰ ἴδεις πού, ἐνῶ ἴσως ἔχουμε πάθει καὶ γιὰ τὸ «ὄν» τὸ ἴδιο πάθημα στὴν ψυχὴ μας, ἰσχυριζόμαστε, πῶς γιὰ τοῦτο δῶ τάχα τὰ πράγματα πᾶνε καλὰ καὶ πῶς τὸ καταλαβαίνουμε θαυμάσια, δταν μιλάει κανεὶς γι' αὐτό, καὶ πῶς τ' ἄλλο εἶναι, ποὺ δὲν καταλαβαίνουμε, ἐνῶ καὶ γιὰ τὰ δυσὸ μᾶς συμβαίνει τὸ ἴδιο πράμα.

ΘΕΑΙ. Ἴσως.

ΕΕ. Καὶ τὸ ἴδιο πρέπει νὰ ποῦμε καὶ γιὰ ὅλα τ' ἄλλα, ποὺ ἀναφέραμε παραπάνω.

ΘΕΑΙ. Βέβαια.

ΧΧΧΙ. Ἀναίρεση τοῦ δυϊσμοῦ καὶ τοῦ πλουραλισμοῦ.

ΕΕ. Τοῦτα λοιπὸν τ' ἄλλα τὰ «πολλά». μπορούμε νὰ τὰ ἐξετάσουμε κι ἀργότερα, ἂν τὸ θεωρήσουμε καλό. Τώρα ὁμως εἶναι ἀνάγκη νὰ διερευνήσουμε τὸ πιὸ μεγάλο καὶ πρωταρχικό.

ΘΕΑΙ. Ποιὸ ἐννοεῖς ; Μὰ εἶναι φανερό, πῶς λές, ὅτι εἶν' ἀνάγκη νὰ διερευνήσουμε πρῶτα πρῶτα τὸ «ὄν», γιὰ νὰ ἴδουμε, τί ἄραγε νομίζουν, πῶς φανερώνουνε μὲ τὴ λέξη αὐτὴ, ὅσοι τὴ λένε.

ΕΕ. Τ' ἄρπαξες στὸ φτερό, Θεαίτητε. Λέω λοιπὸν, πῶς

δὴ ταύτη δεῖν ποιεῖσθαι τὴν μέθοδον ἡμᾶς, οἷον αὐτῶν παρόντων ἀναπυθνομένων ὧδε· φέρε, ὅποσοι θερμὸν καὶ ψυχρὸν ἢ τινε δύο τοιούτω τὰ πάντ' εἶναι φαίε, τί ποτε
 Ε ἄρα τοῦτ' ἐπ' ἀμφοῖν φθέγγεσθε, | λέγοντες ἀμφω καὶ ἐκά-
 τερον εἶναι; Τί τὸ εἶναι τοῦτο ὑπολάβωμεν ὑμῶν; Πότε-
 ρον τρίτον παρὰ τὰ δύο ἐκεῖνα, καὶ τρία τὸ πᾶν ἀλλὰ μὴ
 δύο εἴη καθ' ὑμᾶς τιθῶμεν; Οὐ γάρ που τοῖν γε δυοῖν
 καλοῦντες θάτερον ὄν ἀμφοτέρω ὁμοίως εἶναι λέγετε· σχε-
 δὸν γὰρ ἂν ἀμφοτέρως εἶναι, ἀλλ' οὐ δύο εἴτην.

ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΞΕ. Ἀλλ' ἄρα τὰ ἀμφω βούλεσθε καλεῖν ὄν;

ΘΕΑΙ. Ἴσως.

244

ΞΕ. Ἀλλ', ὦ φίλοι, φήσομεν, | καθ' οὕτω τὰ δύο λέ-
 γοιτε ἂν σαφέστατα εἶναι.

ΘΕΑΙ. Ὁρθότατα εἴρηκας.

ΞΕ. Ἐπειδὴ τοίνυν ἡμεῖς ἠπορήκαμεν, ὑμεῖς αὐτὰ
 ἡμῖν ἐμφανίζετε ἱκανῶς, τί ποτε βούλεσθε σημαίνειν ὅπο-
 ταν ὄν φθέγγεσθε. Δῆλον γὰρ ὡς ὑμεῖς μὲν ταῦτα πάλαι
 γινώσκετε, ἡμεῖς δὲ πρὸ τοῦ μὲν ᾤόμεθα, νῦν δ' ἠπορή-
 καμεν. Διδάσκετε οὖν πρῶτον τοῦτ' αὐτὸ ἡμᾶς, ἵνα μὴ δο-
 ξάζωμεν μανθάνειν μὲν τὰ λεγόμενα παρ' ὑμῶν, τὸ δὲ
 Β τούτου γίγνηται πᾶν τοῦναντίον. Ταῦτα δὴ | λέγοντές τε καὶ
 ἀξιοῦντες παρὰ τε τούτων καὶ παρὰ τῶν ἄλλων, ὅσοι
 πλεῖον ἑνὸς λέγουσι τὸ πᾶν εἶναι, μῶν, ὦ παῖ, τί πλημ-
 μελήσομεν;

ΘΕΑΙ. Ἡκιστά γε.

XXXII. ΞΕ. Τί δέ; Παρὰ τῶν ἑνὸς τὸ πᾶν λεγόντων ἄρ'
 οὐ πενσιέον εἰς δύναμιν τί ποτε λέγουσι τὸ ὄν;

57. Ἐννοεῖ τοὺς ἑλεατικούς (τὸν Ἐενοφάνη, τὸν Παρμενίδη, τὸ Ζήνωννα κλπ.)

πρέπει νὰ μεταχειριστοῦμε τούτη τὴ μέθοδο. Νὰ ὑποθέσου-
με, πῶς οἱ φιλόσοφοι αὐτοὶ βρίσκουντ' ἐδῶ μπροστά μας
καὶ νὰ τοὺς ρωτήσοῦμ' ἔτσι δά: «Γιὰ πέστε μας ἔσεῖς ποὺ
ὑποστηρίζετε, πῶς τὰ σύμπαντα «εἶναι» τὸ ζεστό καὶ τὸ
κρύο ἢ κάποια δυὸ τέτια πράματα, τί ἄραγες ἐννοεῖτε μ'
αὐτὴ τὴ λέξη, ποὺ ἀποδίνετε στὸ ζευγάρι, ὅταν λέτε πῶς
καὶ τὰ δυὸ καὶ τὸ καθέν' ἀπ' αὐτὰ «εἶναι»; Πῶς θὰ τὸ πά-
ρουμε αὐτὸ τὸ «εἶναι»; Θὰ τὸ λογαριάσουμε γιὰ κάτι τρί-
το κοντὰ στὰ δυὸ ἐκεῖνα καὶ θὰ ὑποθέσουμε, πῶς σύμφωνα
μὲ τὴ γνώμη σας τὸ σύμπαντο εἶναι τρία καὶ ὄχι πιά δυό;
Γιατί μὲ τὸ νὰ ὀνομάζετε ξεχωριστὰ τὸ καθέν' ἀπὸ τὰ δυὸ
«ὄν», δὲν ἐννοεῖτε βέβαια πῶς καὶ τὰ δυὸ κατὰ τὸν ἴδιον
ἐντελῶς τρόπο εἶν' «ὄντα». Γιατί τότες τὸ πολὺ πολὺ θὰ εἴ-
τανε μὲ δυὸ μορφές «ἕνα», ὄχι ὅμως «δυό».

ΘΕΑΙ. Πολὺ σωστὰ μιλάς.

ΕΕ. «Μὴ θέλειτ' ὅμως τάχα νὰ ὀνομάζετε «ὄν» τὰ δυὸ
μαζί;»

ΘΕΑΙ. Ἴσως.

ΕΕ. «Μὰ τότες, ἀγαπητοί» θὰ τοὺς ἀπαντήσουμε «καὶ
μ' αὐτὸ τὸν τρόπο θὰ λέγατε πολὺ καθαρά, πῶς καὶ τὰ δυὸ
εἶν' ἕνα».

ΘΕΑΙ. Τοὺς τὰ εἶπες πολὺ σωστά.

ΕΕ. «Ἐφοῦ λοιπὸν ἐμεῖς πέσαμε σ' ἀδιέξοδο, ἔσεῖς τώρα
νὰ μᾶς τὰ παραστήσειτ' ὄλ' αὐτὰ μὲ ἱκανοποιητικὸν τρόπο,
τί δηλαδὴ θέλετε νὰ πεῖτε, ὅταν ζεστομίζετε τὴ λέξη «ὄν».
Γιατ' εἶν' φανερὸ βέβαια, πῶς ἔσεῖς τὰ ξέρετ' αὐτὰ πολὺν
καιρὸ τώρα, ἐνῶ ἐμεῖς πρωτύτερα θαρρούσαμε πῶς τὰ ξέ-
ρουμε, καὶ τώρα βρεθήκαμε σ' ἀπορία. Διδάξετέ μας λοι-
πὸν πρῶτα πρῶτα τοῦτο τὸ πράμα, γιὰ νὰ μὴν ἔχουμε τὴν
ιδέα, πῶς καταλαβαίνουμ' αὐτὰ, ποὺ μᾶς λέτε, ἐνῶ στ' ἀλή-
θεια γίνετ' ὄλως διόλου τ' ἀντίθετο». Ἄν λοιπὸν ἐμεῖς λέμε
καὶ ζητοῦμ' αὐτὰ τὰ πράματα κι ἀπὸ τούτους ἐδῶ κι ἀπ'
ὄλους τοὺς ἄλλους ὅσοι βεβαιώνουν, πῶς τὸ σύμπαντο εἶναι
περισσότερ' ἀπὸ ἕνα «ὄν», ἄραγες θὰ κάνομε καμιά παρεκ-
τροπή, νεαρέ μου;

ΘΕΑΙ. Οὔτε τὴν παραμικρή.

XXXII. Ἀναίρεση τοῦ μονισμοῦ.

ΕΕ. Μὰ γιὰ κοίτα τώρα. Ἄπὸ κείνους, ποὺ λέγε, πῶς
τὰ σύμπαντα εἶν' ἕνα «ὄν»⁶⁷, δὲν πρέπει μ' ὄλη μας τὴ δύ-
ναμη νὰ προσπαθήσουμε νὰ μάθουμε, τί ἄραγες ἐννοοῦν πῶς
εἶναι τὸ «ὄν»;

ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐ ;

ΞΕ. Τόδε τοίνυν ἀποκρινέσθων. Ἐν πού φατε μόνον εἶναι ; Φαμέν γάρ, φήσουσιν. Ἡ γάρ ;

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Τί δέ ; ὅν καλεῖτέ τι ;

ΘΕΑΙ. Ναί.

C ΞΕ. Πότερον ὅπερ ἐν, ἐπὶ τῷ | αὐτῷ προσχρώμενοι δυοῖν ὀνόμασιν, ἢ πῶς ;

ΘΕΑΙ. Τίς οὖν αὐτοῖς ἢ μετὰ τοῦτ', ὧ ξένη, ἀπόκρισις ;

ΞΕ. Δῆλον, ὧ Θεαίτητε, ὅτι τῷ ταύτην τὴν ὑπόθεσιν ὑποθεμένῳ πρὸς τὸ νῦν ἐρωτηθῆν καὶ πρὸς ἄλλο δὲ δτιοῦν οὐ πάντων ῥᾶσιον ἀποκρίνασθαι.

ΘΕΑΙ. Πῶς ;

ΞΕ. Τό τε δύο ὀνόματα ὁμολογεῖν εἶναι μηδὲν θέμενον πλὴν ἐν καταγέλαστον που.

ΘΕΑΙ. Πῶς δ' οὐ ;

D ΞΕ. Καὶ τὸ παράπαν γε ἀποδέχεσθαι τοῦ λέγοντος, ὡς ἔστιν | ὀνομά τι, λόγον οὐκ ἂν ἔχοι.

ΘΕΑΙ. Πῆ ;

ΞΕ. Τιθεῖς τε τοῦνομα τοῦ πράγματος ἕτερον δύο λέγει πού τινε.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Καὶ μὴν ἂν ταῦτόν γε αὐτῷ τιθῆ τοῦνομα, ἢ μηδενὸς ὄνομα ἀναγκασθήσεται λέγειν, εἰ δὲ τινος αὐτὸ φήσει, συμβήσεται τὸ ὄνομα ὀνόματος ὄνομα μόνον, ἄλλου δὲ οὐδενὸς ὄν.

ΘΕΑΙ. Οὕτως.

ΞΕ. Καὶ τὸ ἐν γε, ἐνὸς ἐν ὄν μόνον, καὶ τοῦτο ὀνόματος αὐτὸ ἐν ὄν.

ΘΕΑΙ. Ἀνάγκη.

ΞΕ. Τί δέ ; Τὸ ὄλον ἕτερον τοῦ ὄντος ἐνὸς ἢ ταῦτόν φήσουσι τούτῳ ;

58. Τὸ χωρίο αὐτό, πού καὶ στοὺς κώδικας δὲν εἶν' ὁμοιομορφα

ΘΕΑΙ Καί πῶς ὄχι ;

ΞΕ. Ἄς μᾶς ἀποκριθοῦνε λοιπόν σέ τοῦτο τὸ ἐρώτημα : « Ὑποστηρίζετε, πῶς τὸ «ὄν» εἶν' ἓνα μόνο ; » « Αὐτὸ ὑποστηρίζουμε » θὰ μᾶς ποῦν. Δὲν εἶν' ἔτσι ;

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. « Γιατί πέστε μᾶς λοιπόν ! ὀνομάζετε «ὄν» κάτι ; »

ΘΕΑΙ «Ναί».

ΞΕ. « Τὸ ἴδιο ποῦ ὀνομάζετε «ἓνα», χρησιμοποιώντας δυὸ ὀνομασίες γιὰ τὸ ἴδιο πράγμα ἢ πῶς τὸ ἐννοεῖτε ; »

ΘΕΑΙ. Καί ποιά θὰ ἦταν ἡ κατοπινὴ ἀπόκρισή τους, ξένε ;

ΞΕ. Εἶναι φανερό, Θεαίτητε, πῶς ὁποῖος παραδέχεται αὐτὴ τὴν ὑπόθεση, οὔτε σέ τούτη τὴν ἐρώτηση, οὔτε σ' ὁποιαδήποτε ἄλλη τοῦ εἶναι πολὺ εὐκολο γ' ἀπαντήσει.

ΘΕΑΙ. Πῶς αὐτό ;

ΞΕ. Γιατί καί τὸ νὰ ὁμολογεῖ, πῶς ὑπάρχουνε δυὸ ὀνομασίες, ἀφοῦ ἔθεσε γιὰ βασικὴν ἀρχή, πῶς δὲν ὑπάρχει τίποτ' ἄλλο παρὰ ἓνα «ὄν», εἶναι γιὰ γέλια.

ΘΕΑΙ. Καί βέβαια.

ΞΕ. Καί γενικὰ τὸ νὰ παραδεχτεῖ κανὲν νὰ λέει ἓνας ἄλλος, πῶς ὑπάρχει κάποια ὀνομασία, θὰ ἴτανε παράλογο.

ΘΕΑΙ. Γιατί ;

ΞΕ. Γιατί κι ἂν παραδεχτεῖ, πῶς ἡ ὀνομασία εἶναι κάτι διαφορετικὸ ἀπὸ τὸ πράγμα, δέχεται νομίζω δυὸ ὄντα.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Κι ἂν πάλι δεχτεῖ, πῶς ἡ ὀνομασία εἶναι τὸ ἴδιο μὲ τὸ πράγμα ἢ θ' ἀναγκαστεῖ νὰ πεῖ, πῶς εἶναι ὀνομασία γιὰ κάτι ἀνύπαρχτο ἢ ἂν πεῖ πῶς εἶναι ὀνομασία γιὰ κάτι, ποῦ ὑπάρχει, θὰ συμφωνήσει πῶς ἡ ὀνομασία εἶναι ὀνομασία ὀνομασίας μόνο καὶ κανενὸς ἄλλου.

ΘΕΑΙ. Ἔτσι εἶναι

ΞΕ. Καί ἡ ὀνομασία «ἓνα» βέβαια, ἀφοῦ εἶναι τὸ «ἓνα» τοῦ «ἐνοῦς» μόνο, θὰ εἶναι πάλι καί τοῦτο τὸ «ἓνα» μιᾶς ὀνομασίας⁸⁸.

ΘΕΑΙ. Ἀναγκαστικά.

ΞΕ. Καί γιὰ κοίτα τώρα. Γιὰ τὸ «ὄλο» τί θὰ ποῦνε πῶς εἶναι ; Ἄλλο ἀπὸ τὸ «ἓνα ὄν» ἢ τὸ ἴδιο ;

παραδομένο, ἔδωκεν ἀφορμὴ γιὰ πολλὰς διορθώσεις. Ἐμεῖς τὸ μεταφράζουμε, ὅπως τὸ ἔχει ἡ στερεότυπη ἔκδοσις τοῦ Teubner.

Ε | ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐ φήσουσί τε καὶ φασίν;

ΞΕ. Εἰ τοίνυν ὄλον ἐστίν, ὥσπερ καὶ Παρμενίδης λέγει,

πάντοθεν εὐκύκλου σφαίρης ἐναλίγκιον ὄγκῳ,
 μεσσοῦθεν ἰσοπαλές πάντῃ· τὸ γὰρ οὔτε τι μείζον
 οὔτε τι βαιότερον πελέναι χρεόν ἐστι τῆ ἢ τῆ.

τοιοῦτόν γε ὄν τὸ ὄν μέσον τε καὶ ἔσχατα ἔχει, ταῦτα δὲ
 ἔχον πᾶσα ἀνάγκη μέρη ἔχειν· ἢ πῶς;

ΘΕΑΙ. Οὕτως.

245 ΞΕ. Ἄλλὰ | μὴν τό γε μεμερισμένον πάθος μὲν τοῦ
 ἑνὸς ἔχειν ἐπὶ τοῖς μέρεσι πᾶσιν οὐδὲν ἀποκωλύει, καὶ ταύ-
 τη δὴ πᾶν τε ὄν καὶ ὄλον ἐν εἶναι.

ΘΕΑΙ. Τί δ' οὐ;

ΞΕ. Τὸ δὲ πεπονθὸς ταῦτα ἄρ' οὐκ ἀδύνατον αὐτό γε τὸ
 ἐν αὐτὸ εἶναι;

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΞΕ. Ἄμερὲς δήπου δεῖ παντελῶς τό γε ἀληθῶς ἐν κατὰ
 τὸν ὀρθὸν λόγον εἰρησθαι.

ΘΕΑΙ. Δεῖ γὰρ οὖν.

Β ΞΕ. Τὸ δέ γε τοιοῦτον ἐκ | πολλῶν μερῶν ὄν οὐ συμ-
 φωνήσει τῷ λόγῳ.

ΘΕΑΙ. Μανθάνω.

ΞΕ. Πότερον δὴ πάθος ἔχον τὸ ὄν τοῦ ἑνὸς οὕτως ἐν τε
 ἔσται καὶ ὄλον, ἢ παντάπασι μὴ λέγωμεν ὄλον εἶναι τὸ ὄν;

ΘΕΑΙ. Χαλεπὴν προβέβληκας αἴρεσιν.

ΞΕ. Ἀληθέστατα μέντοι λέγεις. Πεπονθὸς τε γὰρ τὸ ὄν
 ἐν εἶναι πως, οὐ ταῦτόν ὄν τῷ ἐνὶ φαίνεται, καὶ πλέονα δὴ
 τὰ πάντα ἑνὸς ἔσται.

ΘΕΑΙ. Ναί.

Γ ΞΕ. Καὶ μὴν εἴαν γε τὸ ὄν ἢ μὴ ὄλον διὰ τὸ | πεπον-

59. Οἱ στίχοι εἶναι παρμένοι ἀπὸ τὸ ποίημα τοῦ Παρμενίδη «Περὶ φύσεως». (Diels. Ἀπόσπ. 8 στίχ. 43 - 45).

«Αὐτὰρ ἐπὶ πείρας πύρατον, τετελεσμένον ἐστὶ
 Πάντοθεν, εὐκύκλου σφαίρης ἐναλίγκιον ὄγκῳ,
 μεσσοῦθεν ἰσοπαλές πάντῃ· τὸ γὰρ οὔτε τι μείζον
 οὔτε τι βαιότερον πελέναι χρεόν ἐστι τῆ ἢ τῆ».

ΘΕΑΙ. Μὰ πῶς μποροῦν ν' ἀρνηθοῦνε, πῶς εἶναι τὸ ἴδιο ;
 ΕΕ. Ἄν λοιπὸν τὸ «ὄν» εἶν' «ὄλο», καθὼς λέει κι ὁ
 Παρμενίδης,

«Στὸν ὄγκο μ' ὁλοστροφύλλη σφαῖρα παντοῦ ποῦ μοιάζει,
 Ἄπο τὸ κέντρο ἰσόθερη πρὸς ὅλες τὲς μεριές,
 Γιατί δὲ στέκει ἐδῶ ἢ ἐκεῖ νά ν' πιό μικρό ἢ μεγάλο»⁶⁰,

θά ἔχει χωρὶς ἄλλο μέση κι ἄκριες. Κι ἅμα ἔχει αὐτά, ἀ-
 νάγκη πᾶσα νά ἔχει μέρη. Ἡ τί νομίζεις ἐσύ ;

ΘΕΑΙ. Ἔτσι εἶναι.

ΕΕ. Καὶ βέβαια τίποτα δὲν ἐμποδίζει ἐκεῖνο, ποῦ εἶναι
 χωρισμένο σὲ μέρη, νά ἔχει ἐνότητα πάνω ἀπ' ὅλα τὰ μέρη
 του κι ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀποψη ἐνῶ εἶναι «σύμπαντο» καὶ «ὄλο»
 νά ἔναι κι «ἕνα».

ΘΕΑΙ. Γιατί νά μὴν εἶναι ;

ΕΕ. Ἐκεῖνο ἔμωσ, ποῦ παθαίνει αὐτά, δὲν εἶν' ἄραγες
 ἀδύνατο νά εἶναι τὸ «καθαυτοῦ ἕνα ;»

ΘΕΑΙ. Πῶς ;

ΕΕ. Γιατί, ἂ δὲ γελιέμαι, τὸ «καθαυτοῦ ἕνα» εἶν' ἀνάγ-
 κη σύμφωνα μὲ τὸ σωστὸ λογικὸν ὄρισμὸ νά ἐννοηθεῖ ὅλως
 διόλου χωρὶς μέρη.

ΘΕΑΙ. Χωρὶς ἄλλο.

ΕΕ. Ἐκεῖνο λοιπὸν τὸ «ἕνα», ποῦ σύγκεται ἀπὸ πολ-
 λὰ μέρη, δὲν συμφωνεῖ μὲ τὸν ὄρισμὸ.

ΘΕΑΙ. Καταλαβαίνω.

ΕΕ. Τί θὰ γίνεῖ λοιπὸν ; Τὸ «ὄν» ποῦ ἔχει τὴν ιδιότητα
 νά εἶν' «ἕνα», ἔτσι δὲ θὰ εἶναι καὶ «ἕνα» καὶ «ὄλο»⁶⁰ ἢ θὰ
 παρκιτηθοῦμε ὅλως διόλου ἀπὸ τὸ νά ποῦμε, πῶς τὸ «ὄν»
 εἶν' «ὄλο» ;

ΘΕΑΙ. Μοῦ προτείνεις μιὰ πολὺ δύσκολη ἐκλογή.

ΕΕ. Πολὺ σωστὰ τὸ λές αὐτό. Γιατί ἅμα ποῦμε πῶς τὸ
 «ὄν» ἔχει τὴν ιδιότητα νά εἶναι «κατὰ προσέγγιση ἕνα»,
 θὰ φανεῖ ἀμέσως, πῶς δὲν εἶναι τὸ ἴδιο μὲ τὸ «ἕνα» καὶ τό-
 τες τὰ σύμπαντα θὰ ἔναι περισσότερ' ἀπὸ ἕνα.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΕΕ. Ἄν ὁμῶς πάλι τὸ «ὄν» δὲν εἶν' «ὄλο», γιατί ἔχει

60. Δηλαδή δὲ θὰ εἶναι τὸ «καθαυτοῦ ἕνα», παρὰ κατὰ προσέγ-
 γιση «ἕνα» (ἐν πως), ἄρα δὲ θὰ εἶναι «ἕνα».

θέναι τὸ ὑπ' ἐκείνου πάθος, ἢ δὲ αὐτὸ τὸ ὄλον, ἐνδεές τὸ ὄν
 ἑαυτοῦ ξυμβαίνει.

ΘΕΑΙ. Πάνυ γε.

ΞΕ. Καὶ κατὰ τοῦτον δὴ τὸν λόγον ἑαυτοῦ στερόμενον
 οὐκ ὄν ἐστὶ τὸ ὄν.

ΘΕΑΙ. Οὕτως.

ΞΕ. Καὶ ἐνός γε αὖ πλείω τὰ πάντα γίγνεται, τοῦ τε
 ὄντος καὶ τοῦ ὄλου χωρὶς ἰδίαν ἑκατέρου φύσιν εἰληφότος.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Μὴ ὄντος δέ γε τὸ παράπαν τοῦ ὄλου, ταῦτά τε
 D ταῦτα ὑπάρχει τῷ ὄντι καὶ πρὸς τῷ μὴ εἶναι μηδ' | ἂν γε-
 γέσθαι ποτὲ ὄν.

ΘΕΑΙ. Τί δή;

ΞΕ. Τὸ γενόμενον ἀεὶ γέγονεν ὄλον· ὥστε οὔτε οὐσίαν
 οὔτε γένεσιν ὡς οὔσαν δεῖ προσαγορεύειν [τὸ ἐν ἡ] τὸ ὄλον
 ἐν τοῖς οὔσι μὴ τιθέντα.

ΘΕΑΙ. Παντάπασιν ἔοικε ταῦθ' οὕτως ἔχειν.

ΞΕ. Καὶ μὴν οὐδ' ὅποσονοῦν τι δεῖ τὸ μὴ ὄλον εἶναι·
 ποσόν τι γὰρ ὄν, ὅποσον ἂν ἦ, τοσοῦτον ὄλον ἀναγκαῖον αὐ-
 τὸ εἶναι.

ΘΕΑΙ. Κομιδῆ γε.

ΞΕ. Καὶ τοίνυν ἄλλα μυρία ἀπεράντους ἀπορίας ἑκα-
 E στον εἰληφός φανεῖται τῷ τὸ ὄν | εἴτε δύο τινὲ εἴτε ἐν μό-
 νον εἶναι λέγοντι.

ΘΕΑΙ. Δηλοῖ σχεδὸν καὶ τὰ νῦν ὑποφαίοντα· συνάπτε-
 ται γὰρ ἕτερον ἐξ ἄλλου, μείζω καὶ χαλεπωτέραν φέρον περι-
 τῶν ἔμπροσθεν ἀεὶ ὀηθέντων πλάνην.

XXXIII. ΞΕ. Τοὺς μὲν τοίνυν διακριβολουμένους
 ὄντος τε πέρι καὶ μὴ πάντας μὲν οὐ διεληλύθαμεν, ὅμως δὲ
 ἱκανῶς ἔχεται· τοὺς δὲ ἄλλως λέγοντας αὖ θεατέον, ἴν' ἐκ
 πάντων εἰδῶμεν ὅτι τὸ ὄν τοῦ μὴ ὄντος οὐδὲν εὐπορώτε-

246 ρον | εἰπεῖν ὅτι ποτ' ἔστιν.

τήν ιδιότητα νὰ εἶν' «ἓνα», καὶ ἂν «ὑπάρχει» ξεχωριστὰ τὸ καθ'αυτοῦ «ὄλο», ἔπεται πὼς λείπει ἀπὸ τὸ «ὄν» ὁ ἑαυτὸς του.

ΘΕΑΙ. Καὶ βέβαια.

ΞΕ. Σύμφωνα λοιπὸν μ' αὐτὸ τὸ συλλογισμό, ἀφοῦ στὸ «ὄν» λείπει ὁ ἑαυτὸς του θὰ εἶν' «ὄχι ὄν».

ΘΕΑΙ. Σωστά.

ΞΕ. Κι ἔτσι καὶ πάλι τὰ σύμπαντα γίνονται περισσότερ' ἀπὸ ἓνα, ἀφοῦ καὶ τὸ «ὄν» καὶ τὸ «ὄλο» πῆρε χωριστὰ τὸ καθένα δική του ὑπαρξή.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Ἄν ὁμοῦς δὲν ὑπάρχει καθόλου τὸ «ὄλο», πάλι τὰ ἴδια παθαίνει τὸ «ὄν» κι ἐχτὸς ποῦ δὲν ὑπάρχει, οὔτε μπορεῖ ποτέ νὰ γίνεῖ «ὄν».

ΘΕΑΙ. Μὰ γιατί;

ΞΕ. Κάθε τι, ποῦ ἔγινε, πάντα ἔγιν' «ὄλο». ὥστε δὲν εἶναι μπορετὸ νὰ ποῦμε πὼς ὑπάρχει οὔτε οὐσία οὔτε γένεση, ἂν δὲν παραδεχτοῦμε πὼς ὑπάρχει [τὸ «ἓνα» ἢ] τὸ «ὄλο».

ΘΕΑΙ. Φαίνεται, πὼς αὐτὰ εἶν' ὄλως διόλου, ὅπως τὰ λές.

ΞΕ. Κι ἀκόμη ἐκεῖνο ποῦ δὲν εἶναι «ὄλο» οὔτε μπορεῖ καν νὰ ἔχει ὁποιαδήποτε ποσότητα. Γιατί, ὅταν ἔχει κάποια ποσότητα, ἀναγκαστικὰ εἶν' «ὀλόκληρη» τὴν ὅση, ὅση κι ἂν εἶναι.

ΘΕΑΙ. Σίγουρα!

ΞΕ. Λοιπὸν νά! Τοῦτα κι ἄπειρ' ἄλλα τέτια τὸ καθένα μὲ ἀνυπερνίκητες δυσκολίες θὰ παρουσιαστοῦνε μπροστὰ σὲ κείνον, ποῦ λέει εἴτε πὼς εἶναι δύο, εἴτε πὼς εἶν' ἓνα μόνο τὸ «ὄν».

ΘΕΑΙ. Αὐτὸ φαίνεται δὲ κι ἀπὸ τὶς δυσκολίες, ποῦ τῶρ' ἀρχίζουν νὰ μισοφανερώνονται. Γιατὶ ἀδιάκοπα δένονται ἢ μιὰ μὲ τὴν ἄλλη, φέρνοντας ὀλοένα μεγαλύτερη καὶ βαρύτερη σύγχυση σ' ἐκεῖνα, ποῦ κάθε φορὰ λέμε.

XXIII. Ὑλιστὲς καὶ ἰδεαλιστὲς.

ΞΕ. Φυσικὰ δὲν ἐξετάσαμε ὄλους ἐκείνους, ποῦ μ' ἀκριβολογία ἐρευνοῦν τὸ «ὄν» καὶ τὸ «μὴ ὄν». Ὅσο ἄς ἀρκεστοῦμ' ὡς ἐδῶ. Γιατὶ τῶρα πάλ' εἶν' ἀνάγκη νὰ ρίξουμε μιὰ ματιὰ σὲ κείνους, ποῦ μιλοῦν διαφορετικὰ, γιὰ νὰ διαπιστώσουμ' ἀπ' ὄλους, πὼς δὲν εἶναι καθόλου εὐκολότερο νὰ πεῖ κανεὶς τί νὰ εἶναι τὸ «ὄν» ἀπὸ τὸ νὰ πεῖ τί νὰ εἶναι τὸ «μὴ ὄν».